

Poznań 28.02.2021

dr hab. inż. arch. Radosław Berek prof. PP
Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej
ul. Jacka Rychlewskiego 2
61-131 Poznań

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
„WYBRANE ASPEKTY REWITALIZACJI PRZESTRZENI PUBLICZNYCH NA
PRZYKŁADZIE KIELC”

Autor: mgr inż. arch. Ewelina Gardyńska-Kieliś

Promotor : dr hab. inż. arch. Lucjan Kamionka prof. PŚK

Dyscyplina naukowa : Architektura i Urbanistyka

1. Podstawa opracowania recenzji

Recenzja została sporządzona na podstawie zlecenia Rady Naukowej Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej, pismo z dnia 18.12.2020. Przy jej opracowaniu kierowano się opisem wymogów jakie spełniać winna rozprawa doktorska, zawartymi w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z późniejszymi zmianami.

2. Temat, cel, tezy i metoda pracy

Tematem rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. arch. Eweliny Gardyńskiej-Kieliś jest proces rewitalizacji w odniesieniu do przestrzeni publicznych. Autorka koncentruje się na przykładach rewitalizacji w wybranych krajach europejskich a szczegółowym badaniom poddaje realizację z Kielc. W przedstawionej pracy

Celem głównym pracy jest przeprowadzenie dowodu dla tezy iż : „wyznacznikiem jakości przestrzeni publicznej są aspekty wynikające ze zrównoważonego rozwoju, a skuteczny proces kształtowania rewitalizowanych przestrzeni publicznych obejmuje ...szeroką analizę czynników wynikających z uwarunkowań społecznych, ekonomicznych i prawno- politycznych”.

Cele pośrednie pracy obejmują : usystematyzowanie wiedzy na temat działań rewitalizacyjnych w Polsce i za granicą, przedstawienie kierunków i tendencji w rewitalizacjach przestrzeni publicznych, analiza i ocena stanu przestrzeni publicznych po rewitalizacji w Kielcach.

W pracy Pani mgr inż. arch. Ewelina Gardyńska-Kieliś podjęła temat bardzo aktualny: oceny efektów działań rewitalizacyjnych w przestrzeni publicznych , podjęła próbę waloryzacji tych przestrzeni za pomocą autorskiej oceny wielokryterialnej. Jako wyznaczniki jakości przestrzeni publicznej autorka uznaje aspekty zrównoważonego rozwoju w tym : społeczne, ekologiczne, ekonomiczne, ekologiczne i prawno-polityczne.

09.04.2021
PŁ

3. Struktura pracy i zawartość pracy

Praca liczy 226 stron (złożonych w formacie A4). Składa się na nią sześć rozdziałów: 1. Wprowadzenie, 2. Proces rewitalizacji w wybranych krajach Europy- przebieg działań i założenia, 3 Wybrane przykłady w Europie i w Polsce, 4. Działania Rewitalizacyjne w Kielcach, 5. Ocena wybranych realizacji przestrzeni publicznych w Kielcach , 6. Podsumowanie, oraz Bibliografia, Spis rysunków, Spis fotografii i Zestawień tabelarycznych .

W rozdziale 1. WPROWADZENIE zostały przedstawione przedmiot pracy, cele, teza, zakres czasowy i terytorialny oraz metodyka pracy, określenie pojęć , stan badań wnioski podsumowujące literaturę. Rozdział porządkuje w jasny sposób treści jakie Autorka zamierzała umieścić w pracy. Przedstawiony zakres literatur przedmiotu jaki został zapisany w pracy, jest nieco ograniczony a Autorka nie precyzuje jaką przyjęła metodę doboru wymienionych pozycji, brakuje między innymi prac prof. Krzysztofa Skalskiego chociaż w dalszej części pracy wymieniany jest jako konsultant projektów rewitalizacyjnych w Kielcach. Brakuje też szerszego cytowania literatury poza polskojęzyczną , zwłaszcza, że autorka w kolejnym rozdziale opisuje wybrane procesy rewitalizacyjne w Niemczech, Francji, Wielkiej Brytanii.

W rozdziale 2. PROCES REWITALIZACJI W WYBRANYCH KRAJACH EUROPY- PRZEBIEG DZIAŁAŃ ZAŁOŻENIA, przedstawiony wybór procesów rewitalizacyjnych , które zachodziły w Niemczech, Francji, Wielkiej Brytanii (nieprecyzyjnie , zamiennie Autorka używa terminu Anglia <->Wiek Brytania). Przy wyborze tych krajów nie przedstawiono dlaczego właśnie takiego wyboru dokonano i jakie były kryteria (ilość działań , skuteczność, czy inne). Ważne jest wykorzystanie opracowań, które w języku polskim porządkują informacje o skomplikowanych procesach rewitalizacyjnych w wybranych krajach europejskich ale szkoda, że rozdział nie zawiera odnośników do źródeł z krajów, których opisywane są zagadnienia rewitalizacji.

Rozdział 3. WYBRANE PRZYKŁADY REWITALIZACJI W EUROPIE I W POLSCE, zawiera przykłady rewitalizacji przestrzeni publicznych, zarówno z krajów, których proces rewitalizacji opisany został w rozdziale 2. , Niemcy, Francja, Wiek Brytania, Polska jak i z Portugalii, Irlandii, Szwecji, do których nie przeprowadzono w rozdziale 2. Analizy historii procesów rewitalizacyjnych w tych krajach. Podkreślane we wnioskach, że wspólnym elementem jest oparcie działań na „ silnym zaangażowaniu społecznym” (s. 65) jest trafne, chociaż brakuje w tym miejscu rozwinięcia analizy zagadnienia udziału społecznego w całym procesie i określeniu rzeczywistych form aktywności jakie pozwalają tej społeczności korzystać z owoców procesu rewitalizacyjnego.

Rozdział 4. DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE W KIELCACH , stanowi szczegółową analizę autorską działań związanych z procesem rewitalizacji w Kielcach. Przedstawiono działania przed projektowe, strategie, cel i zakres czasowy, terytorialny badań. Analizy dotyczą wybranych miejsc takich jak : Rynek w Kielcach, plac św. Tekli, ulica Warszawska, Plac Najświętszej Marii Panny, Plac Zamkowy przy Pałacu Biskupów Krakowskich, ulica Mickiewicza, przebudowa zespołu obiektów powięziennych przy ul. Zamkowej, plac im. Józefa Piłsudskiego. Wszystkie lokalizacje zostały starannie opisane pod względem uwarunkowań historycznych , procesu inwestycyjnego i wniosków częściowych podsumowujących efekt danej realizacji.

Rozdział 5. OCENA WYBRANYCH REWITALIZACJI PRZESTRZENI PUBLICZNYCH W KIELCACH, zawierają autorskie opracowanie waloryzujące omówione w rozdziale 4. przestrzenie. Rozdział zawiera bardzo wartościowe opracowanie oparte o wielokryterialną ocenę. Wyszczególnione czynniki wpływające na ocenę danej przestrzeni, podlegającej rewitalizacji, są tak sformułowane aby uzyskać maksymalny obiektywizm oceny. Opracowany katalog wybranych rewitalizowanych przestrzeni poddany został waloryzacji za pomocą wcześniej określonych czynników : społecznych, ekologicznych, ekonomicznych, prawnych. Stanowią one istotny element pracy i są formą autorskiego modelu oceny kształtowania przestrzeni w działaniach rewitalizacyjnych. Rozdział zawiera również ocenę przeprowadzoną na podstawie badań ankietowych wśród mieszkańców. Badania ankietowe dobrze uzupełniają wielokryterialną ocenę przestrzeni rewitalizowanych w Kielcach.

4. Uwagi dotyczące wyników pracy oraz stosowania przyjętej metodologii

Pani mgr inż. arch. Ewelina Gardyńska-Kieliś, postawiła tezę, określiła cele pracy: główny i pośrednie, omówiła terminologię oraz metodykę pracy. Stworzyła autorski model badania wielokryterialnej oceny prowadzonych działań rewitalizacyjnych. W rozdziałach 4 i 5 przedstawiła własny materiał badawczy, oraz proces dochodzenia do wniosków. Te rozdziały swoją zawartością świadczą o dobrym rozpoznaniu tematu przez Autorkę, umiejętności syntetyzowania zgromadzonego materiału, który stanowi podstawę do wysuwania wniosków końcowych i udowodnienia postawionej tezy. W pracy Autorka stosuje właściwą terminologię a przyjętą metodologię działań recenzent ocenia pozytywnie. Pewne rozszerzenie mogło by dotyczyć rozbudowania bazy bibliograficznej stanowiącej szerszą podstawę do prowadzenia rozważań na temat rewitalizacji i jej efektów końcowych dla bezpośrednich użytkowników – mieszkańców.

5. Uwagi redakcyjne i edytorskie

Praca napisana jest językiem poprawnym, czasami zbyt syntetycznym i skrótowym. Niektóre opisy lub wypunktowania, oczywiście dla Autorki zawierają zapewne szerszy kontekst uwarunkowań, które nie zostały opisane. Przedstawienie szerszego opisu uwarunkowań decyzji i działań rewitalizacyjnych mogłoby sprawić, że praca posiadałaby większy walor popularyzatorski. Autorka posługuje się przypisaniami i odniesieniami literaturowymi chociaż możliwe było by zastosowanie większej ilości odniesień do źródeł informacji.

6. Wnioski końcowe

Praca stanowi wartościowy dorobek badawczy. Wskazuje sposoby i metodę dokonania oceny i waloryzacji rewitalizowanych przestrzeni publicznych. Przeprowadzono badania porównawcze działań rewitalizacyjnych w przestrzeniach publicznych w innych krajach Europy w odmiennych uwarunkowaniach historycznych i prawnych od warunków polskich. Stały się one podstawą do własnego spojrzenia i oceny działań zmieniających przestrzeń publiczną w Kielcach. Sformułowane przez Autorkę kryteria oceny dały możliwość waloryzacji efektów działań przekształcających przestrzeń publiczną, również w oparciu o wyniki ankiet użytkowników przestrzeni. W opinii recenzenta, rozszerzenie aspektu współdziałania mieszkańców - przyszłych użytkowników w projektowaniu i w podejmowaniu decyzji projektowych, wzbogaciłoby pracę o dodatkowe walory poznawcze. Jednak stan praktycznych działań związanych z badaniem potrzeb użytkowników przestrzeni publicznej wskazuje, że w niewystarczającym stopniu projektanci i decydenci korzystają z dorobku np. socjologii środowiskowej, a prowadzenie dialogu: mieszkańcy-projektanci -decydenci, jest w Polsce od wielu lat na niezadawalającym poziomie, w konsekwencji, nie daje to impulsu do decyzji korygujących.

Podkreślany w części analitycznej pracy, Pani mgr inż. arch. Ewelina Gardyńska-Kieliś, problem wpływu mieszkańców (czynnika społecznego) na końcowe efekty procesu rewitalizacji, jest w pracy rozpatrywany w opinii recenzenta w ograniczonym zakresie. We wnioskach w niewystarczającym zakresie dostrzeżono wagę tego problemu. Z przedstawionych materiałów można zauważyć, że dany teren nie zyskał pełnej akceptacji i jest wykorzystywany tylko w części przez użytkowników. Dane z zestawień tabelarycznych pozwalają postawić pytanie czy w badaniach wskazanych lokalizacji w Kielcach określenie poziomu akceptacji (tabela, s. 198, pytanie: Czy lubi pan/pani przebywać w tej przestrzeni?) na poziomie 53%-65%, może świadczyć i o tym że dla 35 – 47% ta przestrzeń po rewitalizacji nie okazała się przyjazna lub tylko częściowo przyjazna?

Poparciem słabej strony procesu rewitalizacji w tym: konsultacji, ankietowania i końcowej akceptacji realizacji, jest wynik- stan wiedzy mieszkańców o prowadzonych konsultacjach, w pkt. 20, tabeli str. 199; pytanie: „Czy działania rewitalizacyjne poprzedziły działania ankietowe?” gdzie średnio około 70% odpowiedziało: „nie” lub „nie wiem” ... Zawarte w podrozdziale 5.5 (s.200) wnioski Autorki z ankiet są więc zbyt optymistyczne: „...zdecydowana większość osób ocenia pozytywnie jakość przestrzeni publicznych w Kielcach... „; ...pytane osoby są zadowolone z założeń dotyczących rewitalizacji...”.

Praca zmusza również do refleksji, pytania: czy kreowana do niedawna koncentracja użytkowników w przestrzeni publicznej a wymuszone współczesną sytuacją pandemiczną, rozgęszczanie skupisk społeczności lokalnej to dwa bieguny sposobów w jaki może być użytkowana przestrzeń publiczna? W tym kontekście realizacje rewitalizacyjne przestrzeni publicznych z czasów „przed pandemii” będą współcześnie podlegać weryfikacji użytkowej ale też wizualnej i estetycznej.

Zawarte w pracy materiały są w opinii recenzenta, na tyle istotne i warte upowszechnienia , że warto rozważyć opracowanie na podstawie dysertacji publikacji książkowej rozpowszechniającej zawarte w pracy przykłady i zagadnienia.

Przedstawiona praca wnosi istotny wkład do badań nad rewitalizacją przestrzeni publicznych.

Niezależnie od przedstawionych w recenzji uwag i zastrzeżeń a także pytań i wątpliwości skierowanych do Autorki rozprawy , pracę oceniam pozytywnie.

W przedstawionej dysertacji doktorskiej poprawnie sformułowano tezę i cel badań. Przeprowadzono badania własne zakończone wnioskami. Cel pracy został zrealizowany. W mojej opinii rozprawa doktorska Pani mgr inż. arch. Ewelina Gardyńska-Kieliś , „WYBRANE ASPEKTY REWITALIZACJI PRZESTRZENI PUBLICZNYCH NA PRZYKŁADZIE KIELC” spełnia kryteria stawiane przed rozprawami doktorskimi w ten sposób, że została udowodniona postawiona teza , zdefiniowany problem badawczy. Praca prezentuje oryginalne badania wskazujące na opanowany warsztat badawczy. Przedstawione badania analityczne porównawcze stanowią o ogólnej wiedzy teoretycznej Autorki w dziedzinie architektury i urbanistyki.

Praca spełnia wymogi zgodne z ustawą o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki. Wnoszę o przyjęcie recenzowanej pracy jako rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. arch. Ewelina Gardyńska-Kieliś i dopuszczenie do jej publicznej obrony.

.....
dr hab. inż. arch. Radosław Barek prof.PP